

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”

ДМИТРЕНКО ДМИТРО МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 336(447):339.0](043.5)

**РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ
ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
ПІД ВПЛИВОМ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Спеціальність 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Суми – 2010

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Державному вищому навчальному закладі “Українська академія банківської справи Національного банку України”.

Науковий керівник – доктор економічних наук, доцент
Козьменко Ольга Володимирівна,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи
Національного банку України”,
професор кафедри менеджменту

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Школьник Інна Олександрівна,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи
Національного банку України”,
професор кафедри фінансів;
кандидат економічних наук
Прімерова Олена Костянтинівна,
Національний університет
“Києво-Могилянська академія” (м. Київ),
старший викладач кафедри фінансів

Захист дисертації відбудеться “___” _____ 2011 р. о ___ год.
на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.081.01 у Державному
вищому навчальному закладі “Українська академія банківської справи
Національного банку України” за адресою: 40000, м. Суми, вул. Петро-
павлівська, 57, зала засідань вченої ради.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного вищого
навчального закладу “Українська академія банківської справи Національ-
ного банку України” за адресою: 40000, м. Суми, вул. Покровська, 9/1.

Автореферат розісланий “___” _____ 2010 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

І.М. Бурденко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Загальний розвиток світової економічної системи свідчить про неможливість ізоляції окремо взятої країни від інших учасників світового господарства. Процеси об'єднання спостерігаються зараз не тільки на рівні окремих суб'єктів господарювання, а й окремих країн і регіонів. Тільки на основі врахування вказаних процесів можна досягти конкурентних переваг і відстояти власні економічні інтереси. Поряд з позитивними моментами інтеграційні процеси мають і негативний вплив на окремо взяті країни, коли несприятлива зовнішня кон'юнктура ринків руйнує досягнення попередніх років. Найбільш типовим прикладом є вплив світової фінансової кризи, що розпочалася у 2008 році, наслідки якої для економіки України і до теперішнього часу не переборені. Вона виявила критичну масу недоліків, в першу чергу, в організації фінансової системи, які пов'язані як з суто внутрішньою її побудовою, так і зовнішньою складовою.

Комплексність проблеми змін у фінансовій системі нашої держави потребує розробки науково-методичних підходів до її вирішення, а саме методичного забезпечення реструктуризації фінансової системи України. Проблема потребує обов'язкового врахування глобалізаційних процесів, притаманних світовій фінансовій системі. Зрозуміло, що зміни фінансової системи України повинні враховувати також і прогресивні здобутки найбільш розвинених країн світу.

Теоретичні і практичні аспекти функціонування і реструктуризації фінансових систем досліджувались у працях багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців. Серед зарубіжних економістів слід виділити роботи З. Боді, П. Роуза, Дж. Сінкі, Ф. Мишкіна. Серед російських і вітчизняних науковців даною проблематикою займались О.Д. Василик, А.О. Єпіфанов, І.О. Школьник, В.М. Геєць, М.І. Карлін, Б.А. Карпинський, О.В. Герасименко, В.М. Опарін, О.В. Лук'янець, Л.О. Миргородська, А.А. Дробязко, І.О. Лютий, Н.В. Стукало, В.О. Єгоров, Р. Старовойтенко та інші.

Високо оцінюючи наукові здобутки з даної проблеми, слід зауважити, що недостатньо дослідженими залишились питання реструктуризації фінансової системи України саме в контексті глобалізаційних процесів. Також потребує уточнення склад і структура фінансової системи України у зв'язку зі значним підвищенням ролі зовнішніх фінансових відносин. Подальшого дослідження потребують окремі науково-методичні підходи до оцінки рівня зовнішньої залежності фінансової системи країни з метою не лише її кількісного виміру, а й визначення та моніторингу складових, що є найбільш залежними від зовнішнього середовища. Крім того існує ряд невирішених проблем, що стосуються оптимізації структури фінансової системи та фінансових відносин в Україні.

Потреба в узагальненні проблем і перспектив розвитку фінансової системи України в контексті глобалізаційних процесів та розробка науково-методичних заходів і практичних рекомендацій щодо її реструктуризації обумовили вибір теми, мету, завдання і актуальність дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукові результати, теоретичні положення та висновки дисертаційного дослідження було використано при виконанні науково-дослідних тем Державного вищого навчального закладу “Українська академія банківської справи Національного банку України”, а саме: “Реформування фінансової системи України в умовах євроінтеграційних процесів” (номер державної реєстрації 0109U006782), “Сучасні технології фінансово-банківської діяльності в Україні” (номер державної реєстрації 0102U006965). До звітів за даними темами включено пропозиції автора щодо: напрямів реструктуризації фінансової системи України; обґрунтування необхідності створення єдиного органу державного регулювання у сфері фінансів; розробки методичних підходів до оцінки рівня залежності фінансової системи країни від зовнішніх факторів; пропозиції щодо реформування ринку фінансових послуг України.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є розвиток науково-методичних засад і розробка рекомендацій щодо реструктуризації фінансової системи України, обумовленої глобалізаційними процесами.

У роботі відповідно до мети було поставлено і вирішено наступні завдання:

- узагальнити підходи до розуміння сутності фінансової системи, її місця в економічній системі країни, структури та завдань;
- проаналізувати поточний стан розвитку фінансової системи України в цілому та в розрізі окремих її складових;
- проаналізувати досвід організації фінансових систем в розвинених країнах світу та визначити їх ключові особливості;
- визначити базові проблеми у фінансовій системі України та обґрунтувати необхідність її реструктуризації;
- дослідити тенденції розвитку світової фінансової системи, що мають бути враховані при реструктуризації фінансової системи України;
- розробити методичні підходи до оцінки рівня залежності фінансової системи країни від зовнішніх факторів та оцінити залежність України від зовнішнього впливу;
- запропонувати теоретико-методичні підходи до реструктуризації фінансової системи України;
- розробити науково-методичне забезпечення процесів адаптації банківської системи до вимог Базель II;
- дослідити доцільність створення мегарегулятора фінансової системи України;
- визначити напрямки реформування ринку фінансових послуг як важливої складової фінансової системи України.

Об'єктом дослідження є процеси організації функціонування фінансової системи України.

Предметом дослідження є теоретичні і методичні засади реструктуризації фінансової системи України.

Методи дослідження. Теоретичною основою дослідження є теорія фінансів та кредиту, теоретичні уявлення про місце та значення фінансової системи, наукові та методичні розробки з питань впливу глобалізації на національні фінансові системи.

Дослідження теоретичних основ фінансової системи здійснювалося за допомогою порівняльного аналізу, системного підходу та інших загальнонаукових методів. Розробка рекомендації щодо реструктуризації фінансової системи України базувалася на методах синтезу, дедукції, експертних оцінок, статистичного аналізу. При створенні рекомендацій щодо вдосконалення окремих складових фінансової системи України були використані економіко-статистичні та економіко-математичні методи, зокрема: вибірка, групування, метод середніх величин тощо.

Обробка даних здійснювалася з використанням сучасних комп'ютерних програм обробки статистичної інформації та економетричного моделювання і прогнозування.

Інформаційну базу дослідження склали закони України, Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, матеріали Міністерства фінансів України, Державного комітету статистики України, Національного банку України, Європейського банку реконструкції і розвитку, Світового банку, а також наукові праці вітчизняних та закордонних економістів.

Наукова новизна одержаних результатів визначається внеском автора у розв'язання актуальної наукової задачі розробки науково-методичних засад та практичних механізмів реструктуризації фінансової системи України за умови впливу на неї глобалізаційних процесів.

Наукову новизну дисертаційної роботи визначають такі положення:

вперше:

- запропоновано науково-методичний підхід до оцінки ступеня інтегрованості фінансової системи України у світову фінансову систему залежно від рівня розвитку зовнішньоекономічних зв'язків та глибини проникнення глобалізаційних процесів у її економіку, який базується на використанні комплексного показника, що акумулює специфічні індикатори рівня інтегрованості фінансових систем розвинених країн світу;

удосконалено:

- теоретичні положення щодо реструктуризації державного регулювання фінансової системи на основі створення мегарегулятора, що визначають мету, функції та принципи діяльності, організаційну структуру та особливості його формування. Обґрунтовано доцільність поетапного процесу створення подібної структури, що дозволить забезпечити ефективне функціонування фінансової системи у процесі переходу до нової моделі державного регулювання;
- науково-методичні засади реформування ринку фінансових послуг як частини заходів з реструктуризації фінансової системи за двома напрямками: в частині регулювання діяльності фінансових установ (стимулювання укрупнення фінансових посередників, підвищення рівня капіталізації фінансових установ для зростання їх конкурентоспроможності, посилення контролю з боку

регулюючих органів за організацією, ліцензуванням їх діяльності) та в частині регулювання надання фінансових послуг (лібералізації валютного ринку в частині здійснення форвардних, ф'ючерсних та опціонних операцій; впровадження електронних фінансових послуг тощо);

- науково-методичне забезпечення процесів адаптації банківської системи України при запровадженні II та III компонент Базельської угоди з метою підтримки її стабільності, та як необхідної умови реструктуризації фінансової системи України та її адаптації до міжнародних стандартів і правил, що полягає у запровадженні в діяльність банків комплексної системи циклічного менеджменту інформаційної безпеки, спрямованої на підвищення фінансової безпеки та на мінімізацію злочинних дій інсайдерів і третіх осіб;

набули подальшого розвитку:

- економічний зміст поняття “фінансова система країни”, під якою запропоновано розуміти сукупність фінансових інститутів, у процесі взаємодії яких виникають фінансові відносини, що забезпечують перерозподіл фондів фінансових ресурсів між суб'єктами господарювання, державою та домогосподарствами на внутрішньому і зовнішньому ринках. На відміну від існуючих підходів фінансові інституції розглядаються як активні учасники фінансових відносин не лише в межах національної системи, а й міжнародної фінансової системи. Це дозволяє уніфікувати розуміння фінансових систем різних країн та виявити канали їхньої взаємодії в процесі глобалізації світової фінансової системи;
- стратегічні напрямки реструктуризації фінансової системи в частині фінансів домогосподарств на підставі перегляду варіативної складової їх доходів, що дозволить за рахунок мультиплікації досягти загального синергетичного позитивного ефекту для фінансової системи країни в цілому;
- теоретико-методичний підхід до побудови моделі фінансової системи країни на основі матриці фінансових відносин, що відображає їх суб'єктно-об'єктну орієнтацію та взаємозв'язки, які виникають між її складовими у процесі їх діяльності та взаємодії. На відміну від існуючих підходів, матриця враховує дворівневу структуру фінансової системи (внутрішній та зовнішній рівень), що дозволяє виявити канали взаємодії національних фінансових систем країн світу в умовах глобалізації.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що представлені в роботі теоретичні положення, висновки і методичні рекомендації доведені до рівня конкретних методик і пропозицій, які можуть бути використані органами державної влади та суб'єктами фінансової системи для її реструктуризації з урахуванням глобалізаційних процесів, що відбуваються у світі.

Викладені в дисертаційній роботі рекомендації автора щодо реструктуризації фінансової системи України та окремих її складових в контексті глобалізації мають практичну цінність, про що свідчать довідки про впровадження окремих положень дисертації від АТ “БМ Банк” (№ 17/1879 від 04.10.2010),

Банкотно-монетного двору Національного банку України (№ 35-22-014/2817 від 06.10.2010), АСТ ЗТ “Остра-Суми” (№ 267 від 11.10.2010).

Модель оцінки залежності національної фінансової системи від впливу зовнішнього фінансово-економічного середовища дозволяє дати адекватну оцінку рівня залежності фінансової системи країни від зовнішніх відносин.

Одержані автором результати наукового дослідження використовуються в процесі викладання навчальних дисциплін “Фінансовий ринок”, “Фінансове посередництво”, “Ринок фінансових послуг” (акт про впровадження у навчальний процес ДВНЗ “Українська академія банківської справи Національного банку України” від 27.09.2010).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним, завершеним дослідженням. Всі наукові результати, викладені в ній, одержані автором самостійно. Особистий внесок автора у публікаціях, підготовлених до друку у співавторстві, вказаний у списку друкованих праць.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати виконаного наукового дослідження дисертації доповідались, обговорювались та одержали позитивну оцінку на науково-практичних конференціях, серед яких: Всеукраїнська науково-практична конференція “Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України” (м. Суми, 2009, 2010 рр.), Міжнародна науково-практична конференція “Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика” (м. Суми, 2010 р.), Міжнародна науково-практична конференція “Теорія і практика сучасної економіки” (м. Черкаси, 2010 р.), Міжнародна наукова конференція “П’яті юридичні читання. Проблеми верховенства права: теорія і практика” (м. Київ, 2009, 2010 рр.).

Публікації. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 16 наукових праць загальним обсягом 5,42 друк. арк., з яких особисто автору належить 5,13 друк. арк., у тому числі 10 статей опубліковані у фахових виданнях.

Структура і зміст роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації складає 235 сторінок, у т.ч. на 57 сторінках розміщено 39 таблиць, 27 рисунків, 21 додаток і список літератури зі 192 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі “Фінансова система України та необхідність її реструктуризації” досліджено теоретико-методичні основи функціонування фінансової системи України, визначено сутність та її складові, проаналізовано поточний стан і тенденції розвитку, досвід розвинених країн, вказано на проблеми функціонування фінансової системи України і обґрунтовано необхідність її реструктуризації.

Фінансова система країни є ключовим елементом її економічної системи, через який здійснюється формування, розподіл і перерозподіл фондів фінансових ресурсів, що обслуговують економічні відносини в країні, починаючи від створення ВВП, і закінчуючи економічними відносинами між окремими підприємствами і громадянами.

Проведений критичний аналіз існуючих підходів до розуміння сутності поняття “фінансова система” крізь призму глобалізації дозволив визначити її характеристики, базові складові та запропонувати авторське трактування даного поняття. Фінансову систему запропоновано розуміти як сукупність фінансових інститутів, у процесі взаємодії яких виникають фінансові відносини, що забезпечують перерозподіл фондів фінансових ресурсів між суб’єктами господарювання, державою та домогосподарствами на внутрішньому і зовнішньому ринках. Дане визначення дозволяє поглибити та розширити розуміння фінансової системи і сконцентрувати увагу на виявленні каналів взаємодії національних фінансових систем в процесі глобалізації. Визначено, що для розв’язання наукової задачі реструктуризації фінансової системи структуру фінансової системи слід розглядати з точки зору її складових, до яких належать державні фінанси, фінанси суб’єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансовий ринок та міжнародні фінанси.

У роботі розглянуто механізм дії вітчизняної фінансової системи, а також особливості державного регулювання фінансової системи. Встановлено, що на сьогоднішній день нараховується 17 органів державної влади, до функцій яких входить регулювання фінансової системи України (Міністерство фінансів України, Державне контрольно-ревізійне управління, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Національний банк України, Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг, Державний комітет фінансового моніторингу тощо).

У роботі проаналізовано стан і тенденції розвитку фінансової системи України. Загальне погіршення ситуації проявляється, перш за все, в незадовільному стані державних фінансів, викликаному зростаючим дефіцитом державного бюджету та скороченні його доходної частини, що відбувається на фоні зменшення прибутковості діяльності суб’єктів господарювання та загальноекономічного спаду. Другою за важливістю проблемою є викривлена структура доходів домогосподарств, що призводить до порушення макроекономічних пропорцій та створює загрозу втрати стабільності фінансової системи. Аналіз фінансів домогосподарств показав, що питома вага соціальних трансфертів та заробітної плати є практично однаковою (38 % та 43 % відповідно, за станом на 01.01.2009), що порушує зв’язок між результатами праці та рівнем отриманого доходу.

Дослідження досвіду розвинених країн щодо організації та управління фінансовою системою дозволило виділити ряд характерних особливостей, що сприяють більш ефективному формуванню і використанню фінансових ресурсів. До таких особливостей було віднесено: формування бюджетів на середньостроковій основі; значні повноваження та незалежність в частині місцевих бюджетів; виключну роль прибуткового податку з громадян у формуванні доходної частини бюджету; високий рівень розвитку пенсійної системи; значний рівень диференціації податкових ставок та чіткий розподіл компетенції між державою і місцевими органами влади у встановленні податків; акумулювання корпораціями переважної частини фінансових ресурсів тощо.

Аналіз сучасного стану вітчизняної фінансової системи, яка перебуває під впливом глобалізаційних процесів, дозволив окреслити основне коло проблем її розвитку: складна організаційно-управлінська структура, з занадто великою кількістю державних установ-регуляторів; відсутність послідовної та системної державної політики у сфері регулювання фінансових ринків; еволюційне формування системи законодавчого регулювання вітчизняної фінансової системи, коли рішення приймаються як відповідь на події; недостатньо зважені дії в процесі лібералізації ринків для резидентів інших країн; невисока капіталізація вітчизняного фондового ринку; суттєві диспропорції у рівні розвитку окремих секторів фінансового ринку та загальна слабкість їх розвитку; неготовність України до участі у міжнародній фінансовій системі; значний дефіцит платіжного балансу та зростаючий державний борг.

Проведене дослідження підтвердило, що виходячи із сучасного стану фінансової системи України, а також з урахуванням світових тенденцій розвитку фінансових систем, вона потребує негайної реструктуризації.

У другому розділі **“Теоретико-методичні засади реструктуризації фінансової системи України”** визначено тенденції розвитку світової фінансової системи, розроблено методичні підходи до оцінки рівня залежності фінансової системи країни від зовнішніх факторів, обґрунтовано теоретико-методичні підходи до забезпечення ефективної реструктуризації фінансової системи України.

У роботі зроблено висновок про невідповідність найбільш поширених моделей фінансових систем сучасним вітчизняним вимогам. Це обумовлено рядом суперечностей у світовому економічному розвитку, до яких відносять суто механічний перенос економічних моделей розвинених країн світу на менш розвинені, невиправдано широке використання зовнішніх джерел фінансування, прискорення міжнародного руху капіталу.

Головними факторами, які визначають напрямки майбутнього розвитку світової фінансової системи, є глобалізаційні процеси та необхідність подолання наслідків світової фінансової кризи. Аналіз, проведений в роботі, дозволив визначити тенденції розвитку світової фінансової системи в розрізі окремих її складових (табл. 1).

Україна є активним учасником світової фінансової системи, причому її залежність від зовнішніх фінансових відносин з часом зростає. В роботі було запропоновано модель оцінки залежності національної фінансової системи від впливу зовнішнього фінансово-економічного середовища.

Ступінь залежності фінансової системи оцінюється на основі аналізу базових складових зовнішньоекономічних фінансових відносин держави, до яких належать: експорт, імпорт, зовнішній товарообіг, зовнішній державний борг, прямі іноземні інвестиції, сальдо платіжного балансу, міжнародні резерви країни. Модель базується на використанні інтегральної оцінки, що враховує різновекторні індикатори, розраховані на базі статистичної інформації двадцяти найбільших економік світу. За кожним показником, використаним для формування інтегральної оцінки, розраховані середні значення показників, які прийнято як нормативні значення.

Основні тенденції розвитку світової фінансової системи

Сфера	Тенденції
Державна економічна політика	Відмова від механічного перенесення західних економічних моделей у вітчизняну практику; проведення окремими державами політики, спрямованої на зменшення залежності від зовнішніх джерел фінансування; відмова від монетаризму, широке використання принципів кейнсіанської макроекономічної теорії
Фінансове регулювання та нагляд	Посилення вимог до капіталу та ліквідності фінансових установ, контролю за їх позабалансовими операціями; використання антициклічного фінансового регулювання; покращення взаємодії та координації між окремими національними регуляторами для оперативного подолання кризових ситуацій; покращення ринкової дисципліни фінансових установ; консолідований нагляд за системними фінансовими установами; створення єдиного мегарегулятора фінансових ринків на національному та наднаціональному рівнях
Біржова торгівля	Ліцензування та жорсткі правила відповідальності фінансових посередників; жорсткі правила біржової торгівлі; запровадження оподаткування спекулятивних угод; запровадження економічних нормативів управління діяльністю агентів, що здійснюють торгівлю цінними паперами
Банківський сектор	Орієнтація регіональних банків на міжнародні стандарти управління; зростання ролі центральних банків; забезпечення макроекономічної фінансової стабільності як основна мета ЦБ; націоналізація великих системних банків з наступним їх поділом на більш дрібні установи; лібералізація банківського сектора; недопущення злиття банківського та страхового капіталів; координація грошово-кредитної політики центральними банками провідних країн світу
Валютний ринок	Тенденція до регіональної економічної інтеграції, формування валютних зон із регіональними резервними валютами; розглядається можливість переходу до використання фіксованих валютних курсів

Для підвищення точності моделі у роботі запропоновано здійснити розподіл значень показників на 5 груп і залежно від групи присвоювати відповідну кількість балів (табл. 2). Максимальна кількість балів за окремим показником – 10, мінімальна – 0 балів.

Безпосередню оцінку рівня залежності національної економіки від зовнішнього середовища пропонується проводити за наступною формулою.

$$\begin{cases}
 I = \sum_{i=1}^n P_i \\
 P_i = 1, & K_i > \bar{k}_i + \delta_i \\
 P_i = 0,75, & \bar{k}_i + 1/2 \cdot \delta_i < K_i < \bar{k}_i + \delta_i \\
 P_i = 0,5, & \bar{k}_i - 1/2 \cdot \delta_i < K_i < \bar{k}_i + 1/2 \cdot \delta_i \\
 P_i = 0,25, & \bar{k}_i - \delta_i < K_i < \bar{k}_i - 1/2 \cdot \delta_i \\
 P_i = 0, & K_i < \bar{k}_i - \delta_i
 \end{cases}, \quad (1)$$

де I – інтегральна оцінка рівня залежності національної економіки;

P_i – кількість балів за i -м показником;

\bar{k}_i – середнє значення i -го показника;

δ_i – стандартне відхилення.

Як засвідчив аналіз (табл. 2), Україна є вкрай залежною від зовнішніх відносин, причому ця залежність з часом зростає.

Таблиця 2

Рівень залежності фінансової системи України від зовнішніх відносин

Назва показника	Кількість балів залежно від значень показника	Значення показників за групами за роками		Фактичні значення показників за роками		Фактична кількість балів за роками	
		2005	2008	2005	2008	2005	2008
Відношення зовнішнього товарообігу до ВВП	0	44,19	48,30	101,9	102	10	10
	2,5	53,11	59,05				
	5	62,03	69,81				
	7,5	70,96	80,57				
	10	79,88	91,33				
Відношення експорту до ВВП	0	17,68	18,40	51,3	47,0	10	10
	2,5	22,28	23,71				
	5	26,88	29,02				
	7,5	31,49	34,33				
	10	36,09	39,64				
Відношення імпорту до ВВП	0	18,25	19,82	50,6	55,0	10	10
	2,5	22,01	24,76				
	5	25,76	29,71				
	7,5	29,51	34,65				
	10	33,26	39,59				
Відношення сальдо платіжного балансу до ВВП	0	0,76	0,87	2,9	7,1	5	10
	2,5	1,72	1,96				
	5	2,69	3,04				
	7,5	3,65	4,13				
	10	4,61	5,22				
Співвідношення золотовалютних резервів до ВВП	0	2,35	2,40	22	17	10	10
	2,5	3,28	3,41				
	5	4,22	4,42				
	7,5	5,16	5,43				
	10	6,09	6,43				
Співвідношення зовнішнього боргу до ВВП	0	16,64	21,73	45,9	56,7	5	5
	2,5	27,64	34,76				
	5	38,63	47,78				
	7,5	49,63	60,81				
	10	60,62	73,83				
Відношення прямих іноземних інвестицій до ВВП	0	0	0	10,5	16,2	10	10
	2,5	0,71	0,70				
	5	3,28	3,41				
	7,5	5,86	6,12				
	10	8,44	8,83				
РАЗОМ	–	–	–	–	–	60	65

Фінансова система України є якщо не дуже інтегрованою у світовий простір, то, принаймні, досить залежною від зовнішніх відносин, що обумовлює необхідність її комплексної перебудови з урахуванням інтеграції у світовий фінансовий та економічний простір.

Проведене дослідження дозволило зробити висновок, що фінансова система України має ряд суттєвих проблем та не є повністю готовою до участі у міжнародній фінансовій системі, отже вимагає реструктуризації. Автором запропоновано принципові підходи до реструктуризації фінансової системи в контексті глобалізації (рис. 1).

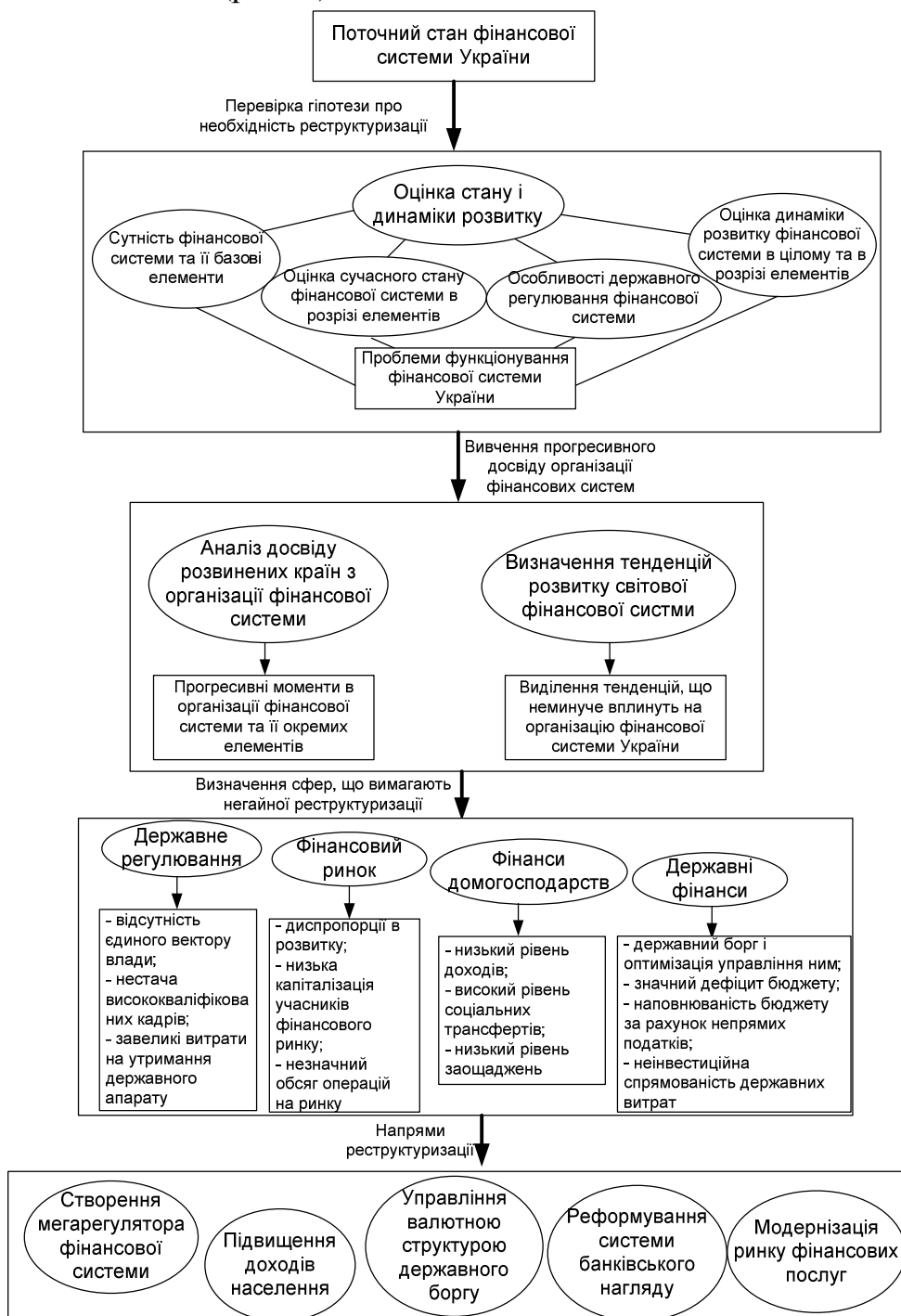

Рис. 1. Схема реструктуризації фінансової системи України

Виходячи з результатів попередніх досліджень, з урахуванням тенденцій розвитку світової фінансової системи, в роботі розвинуто методичні підходи до забезпечення ефективної реструктуризації фінансової системи України. Автором запропоновано матрицю, яка ілюструє сукупність фінансових взаємовідносин між різними елементами фінансової системи, яка дозволяє отримати комплексне уявлення про характер фінансових відносин з точки зору суб'єктів фінансової системи, що взаємодіють, та про суб'єктно-об'єктну орієнтацію цих відносин (табл. 3).

Таблиця 3

Матриця фінансових відносин між суб'єктами фінансової системи

	Держава	Суб'єкти господарювання	Фінансовий ринок	Домогосподарства	Нерезиденти
Держава	1,1	1,2	1,3	1,4	1,5
Суб'єкти господарювання	2,1	2,2	2,3	2,4	2,5
Фінансовий ринок	3,1	3,2	3,3	3,4	3,5
Домогосподарства	4,1	4,2	4,3	4,4	4,5
Нерезиденти	5,1	5,2	5,3	5,4	5,5

На базі запропонованої матриці використовується методичний підхід до обґрунтування механізму взаємодії суб'єктів фінансової системи, який дає комплексне уявлення про всі фінансові відносини, що виникають між ними в процесі руху фінансових ресурсів (рис. 2). Числові позначення, що використовуються на рис. 2, відповідають певним елементам в матриці фінансових відносин (табл. 3).

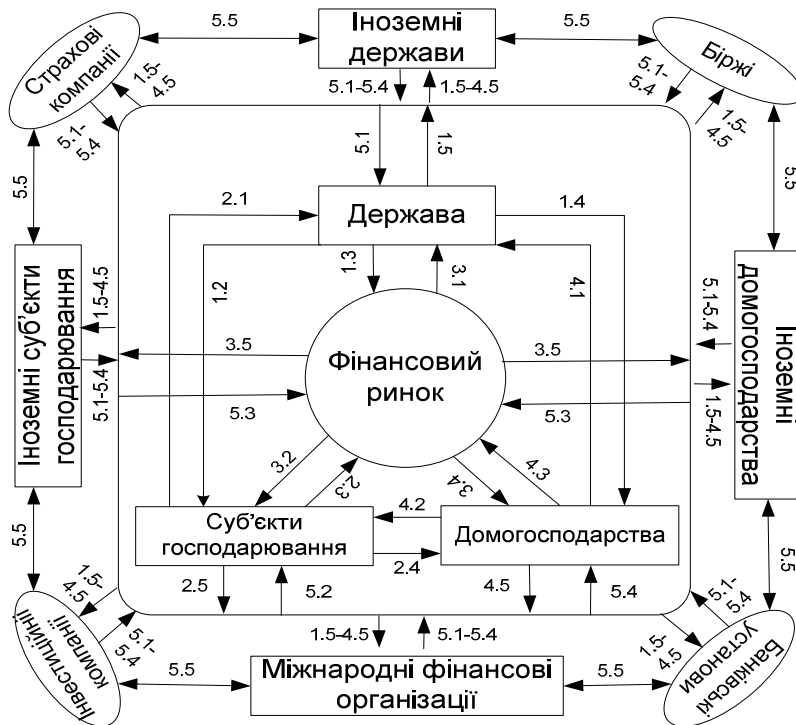

Рис. 2. Структура фінансової системи України

Дана схема розвиває класичну структуру фінансової системи країни (“державна – суб’єкти господарювання – домогосподарства – фінансовий ринок”) шляхом інтеграції національної та світової фінансових систем, актуалізованої в умовах глобалізації. На думку автора, межі національних фінансових систем стають менш чіткими, тому увагу потрібно зосереджувати не лише на сукупності внутрішніх фінансових відносин, але і на відносинах із зовнішнім фінансовим середовищем. У роботі було проведено аналіз ключових зв’язків між суб’єктами фінансової системи, що представлені на рис. 2, з метою виявлення найменш розвинених елементів фінансової системи країни.

Запропонований підхід дозволяє виявити диспропорції в механізмі функціонування фінансової системи та визначити напрямки її реструктуризації. В роботі доведено, що негайної перебудови вимагають відносини у сфері фінансів домогосподарств, ринку фінансових послуг, а також державного регулювання фінансової системи України.

Стратегічним напрямком реструктуризації фінансової системи України повинен стати розвиток фінансів домогосподарств, оскільки дослідження практики фінансових систем розвинених країн світу показує їх провідну роль у формуванні доходної частини бюджетів всіх рівнів, а заощадження населення виступають основою функціонування фінансового ринку та економічного зростання країни. Аналіз стану фінансів домогосподарств України, проведений в роботі, вказав на викривлену структуру їх доходів.

У роботі пропонується модель варіативної складової доходів домогосподарств та обґрунтовано необхідність підвищення питомої ваги оплати праці в структурі витрат суб’єктів господарювання, що дозволить за рахунок мультиплікації грошових доходів досягти загального синергетичного позитивного ефекту для фінансової системи країни. Даний висновок підтверджують розрахунки, наведені в табл. 4.

Таблиця 4

Зміни у структурі доходів окремих елементів фінансової системи при підвищенні заробітної плати

Показник	До зміни заробітної плати	Після зміни заробітної плати			
		1,5	2,0	2,5	3,0
Коефіцієнт збільшення заробітної плати	1,0	1,5	2,0	2,5	3,0
<i>Фінанси домогосподарств (структура доходів), %</i>					
Заробітна плата	43,33	53,42	60,46	65,65	69,64
Прибуток та змішаний доход	15,51	12,75	10,82	9,40	8,31
Доходи від власності (одержані)	3,36	2,76	2,35	2,04	1,80
Соціальні допомоги та інші одержані поточні трансферти	37,80	31,07	26,38	22,91	20,25
Всього	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Загальне збільшення доходу	100,00	121,66	143,33	164,99	186,65

Продовж. табл. 4

Показник	До зміни заробітної плати	Після зміни заробітної плати			
<i>Фінанси суб'єктів господарювання (структура витрат), %</i>					
Матеріальні витрати	26,9	25,8	24,9	24,0	23,1
Вартість товарів та послуг, придбаних для перепродажу та реалізованих на даному підприємстві	53,2	51,1	49,2	47,4	45,7
Амортизаційні відрахування	2,5	2,4	2,3	2,2	2,1
Витрати на оплату праці	6,0	8,6	11,1	13,4	15,5
Відрахування на соціальні заходи	2,2	3,2	4,1	4,9	5,7
Інші операційні витрати	9,2	8,8	8,5	8,2	7,9
Загальне зростання витрат	100,0	104,1	108,2	112,3	116,4
<i>Державні фінанси (доходи бюджету), млрд. грн.</i>					
Податкові надходження, всього	227,2	264,6	301,6	338,1	374,1
в т.ч.					
податок з доходів фізичних осіб	45,9	68,9	91,8	114,8	137,7
податок на прибуток підприємств	47,9	47,4	46,4	45,0	43,2
ПДВ	92,1	107,1	122,0	137,0	152,0
інші податки	41,3	41,3	41,3	41,3	41,3
Неподаткові надходження	60,5	60,5	60,5	60,5	60,5
Інші надходження	10,1	10,1	10,1	10,1	10,1
Всього	297,8	335,2	372,2	408,7	444,7

Важливим напрямом реструктуризації фінансової системи України є державні фінанси. Результати, отримані при апробації моделі залежності фінансової системи країни від зовнішньоекономічних відносин, вказують на зростаючу залежність України від зовнішніх відносин, одним з аспектів яких є державний борг. Автором були сформовані методичні рекомендації щодо оптимізації валютної структури державного боргу України. В роботі визначено найбільш ризикові його складові з точки зору потенційних втрат від несприятливих валютних коливань і запропоновано валютну структуру, що дозволить мінімізувати потенційні втрати (табл. 5).

Таблиця 5

**Визначення оптимальної корзини валют державного боргу
із врахуванням ризикової складової валютних курсів**

Показник	100 доларів США	100 євро	100 СПЗ	100 франків	1000 єн
Мінімум курсу, грн.	761,000	966,735	1 122,636	646,446	76,400
Максимум курсу, грн.	801,480	1 208,088	1 288,200	800,960	92,472
Різниця "максимум-мінімум", грн.	40,480	241,353	165,565	154,514	16,072

Продовж. табл. 5

Показник	100 доларів США	100 євро	100 СПЗ	100 франків	1000 єн
Середнє арифметичне, грн.	782,203	1 092,441	1 208,278	725,729	84,155
Середньоквадратичне відхилення (сигма), грн.	16,056	70,997	51,209	46,864	4,470
3 сигми, грн.	48,167	212,992	153,627	140,591	13,409
Рівень ризику	0,062	0,195	0,127	0,194	0,159
Зворотна величина рівня ризику	16,129	5,128	7,874	5,155	6,289
Поточна питома вага валюти в корзині, %	60,06	9,77	24,10	3,70	2,37
Оптимальна питома вага валюти в корзині, %	39,75	12,64	19,41	12,70	15,50
Розподіл суми державного боргу за валютами (до змін), тис. дол. США	11 734 214	1 909 528	4 709 040	723 602	462 443
Розподіл суми державного боргу за валютами (після змін), тис. дол. США	7 766 685	2 469 708	3 792 486	2 481 431	3 028 518

У третьому розділі “Основні напрями розвитку фінансової системи України в контексті глобалізації” запропоновано перспективні напрями реструктуризації фінансової системи України, до яких було віднесено адаптацію банківської системи України до вимог Базель II, удосконалення системи державного регулювання фінансової системи України, реформування ринку фінансових послуг.

Однією із проблем фінансової системи України є неефективна система державного регулювання, що знижує ефективність та обмежує потенціал її розвитку. Перспективним варіантом її реструктуризації є створення єдиного регулятора фінансової системи України (мегарегулятора), що дозволить уникнути протиріч в системі державного регулювання і контролю у сфері фінансів та створить надійний базис для успішної інтеграції України у світову фінансову систему (рис. 3).

Головною метою мегарегулятора фінансової системи України (МФСУ) має бути державний контроль і регулювання фінансових потоків і відносин в державі. У роботі чітко визначено базові принципи діяльності, за якими здійснюватимете свою діяльність мегарегулятор, які виступатимуть першим кроком до формування довіри і поваги з боку учасників фінансової системи. До них віднесено: ефективність, прозорість, адекватність, неупередженість, відповідальність, обачність, безперервність та оперативність, конфіденційність, комплексність і системність.

Важливим моментом функціонування МФСУ є участь недержавних організацій в його управлінні та діяльності. Автором пропонується участь професійних та інших учасників фінансової системи України при вирішенні питань державного регулювання фінансової сфери. Практично це буде реалізовано

шляхом їх участі у керівних органах МФСУ. Визначено, що оптимальним є поєднання державного фінансування і самоокупності його діяльності.

Одним з ключових питань створення мегарегулятора є його підзвітність. Пропонується розділити повноваження щодо управління і підзвітності мегарегулятора між Кабінетом Міністрів, Верховною Радою і Президентом країни. Мегарегулятор має звітувати в поточному режимі Кабінету Міністрів, періодично – Верховній Раді. Якщо його діяльність визнається незадовільною, то склад правління може бути змінений. Крім того, в поточному режимі мегарегулятор має періодично оприлюднювати звітність про власну діяльність.

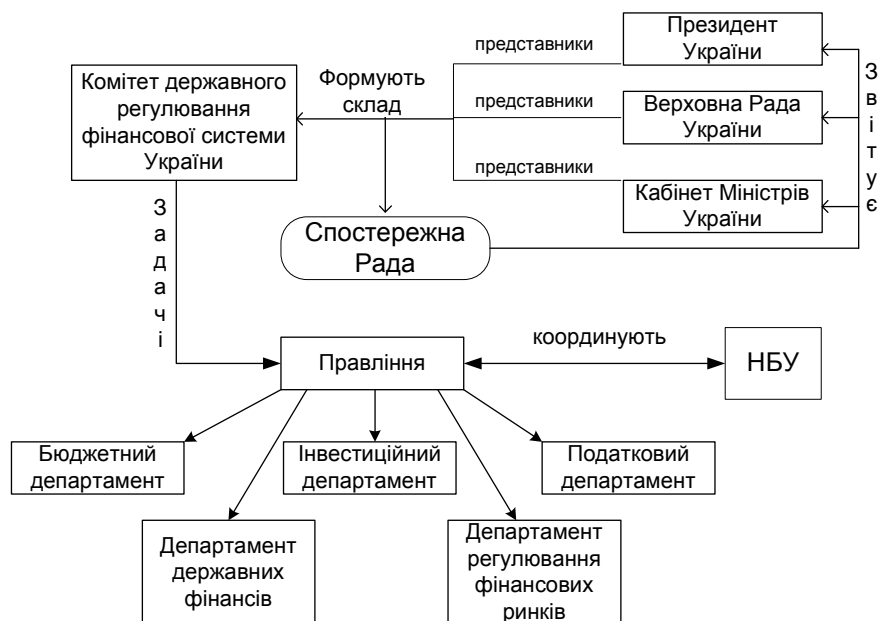

Рис. 3. Структура і взаємодія мегарегулятора фінансової системи України

Органами управління запропонованого МФСУ є:

- вищий орган – Комітет державного регулювання фінансової системи України (КДРФСУ);
- виконавчий орган – Правління;
- контрольний орган – Спостережна рада (контроль за діяльністю правління).

Найбільш розвиненим сектором фінансового ринку за розміром сумарних активів залишається банківська система (близько 80 % загальних активів). Стабільність банківських установ є визначальною для загального стану фінансової системи України. В той же час банкрутства великих банків, які відбулися протягом останніх років, вказують на існування в даному секторі структурних проблем, які потребують якнайскорішого вирішення. Одним із шляхів реформування банківської системи є впровадження Базель II в Україні.

Оновлена угода про капітал (Базель II), ґрунтується на запровадженні трьох компонент: 1) розрахунок мінімальних вимог до капіталу; 2) наглядовий процес; 3) ринкова дисципліна. У роботі обґрунтовується, що найбільший ефект можна очікувати від запровадження другої та третьої компоненти, що дозволить суттєво збільшити прозорість вітчизняної банківської системи та її

привабливість для іноземного капіталу. В той же час необхідно прискорити даний процес, оскільки поки що повне запровадження всіх компонент планується не раніше 2016 року. Це створює реальну можливість ізоляції вітчизняної банківської системи та може суттєво ускладнити доступ українських банків на міжнародний ринок капіталу, що в свою чергу вплине на стан всіх інших суб'єктів фінансової системи.

У роботі проаналізовано недоліки та переваги поточної версії угоди про капітал, а також готовність українських банків до переходу на Базель II. Визначено, що основною проблемою, яка загрожує рівню фінансової безпеки банків, є невисока якість ризик-менеджменту, а також недостатня прозорість діяльності банківських установ. У роботі запропоновано науково-методичний підхід до забезпечення процесів адаптації банківської системи України при запровадженні II та III компонент Базельської угоди з метою підтримки її стабільності, та як необхідної умови реструктуризації фінансової системи України та її адаптації до міжнародних стандартів і правил, що полягає у запровадженні в діяльність банків комплексної системи циклічного менеджменту інформаційної безпеки, спрямованої на підвищення фінансової безпеки та мінімізацію злочинних дій інсайдерів і третіх осіб.

З урахуванням того, що більшість корегувань, внесених Базельським комітетом в оновлену Угоду про капітал (Базель II) в 2009 році, стосується посилення вимог до розкриття інформації, в роботі наголошено на необхідності побудови банками комплексних систем управління ризиками, спрямованих на контроль як за рухом фінансових потоків, так і опосередкованих ними потоків інформації, в рамках загальної системи фінансової безпеки. В роботі обґрунтовується модель функціонування комплексної системи управління ризиками, її структура та етапи формування.

Основним для побудови подібних систем є процесний підхід, вибір якого обумовлений тим, що злочинні дії інсайдерів як правило, спрямовані на одержання контролю за активами банку на рівні бізнес-процесів. Модель включає кілька стадій управління, які складають єдиний цикл: планування (формування політики фінансової безпеки, цілей та завдань); реалізація (впровадження і підтримка політики); перевірка (оцінка та вимір ефективності процесів управління); удосконалення (вироблення та прийняття коригувальних та превентивних заходів).

У роботі вказується на необхідність реформування окремих складових ринку фінансових послуг, таких як: валютний ринок, кредитний ринок, страховий ринок, ринок цінних паперів тощо. Було проаналізовано їх поточний стан та виявлено перспективні напрямки реформування.

Запропоновані в роботі підходи до реструктуризації фінансової системи України спрямовані не тільки на оптимізацію поточного стану фінансових відносин в країні, але і на полегшення процесу її інтеграції у світовий фінансовий простір, що було досягнуто шляхом виявлення та врахування загальносвітових тенденцій розвитку національних фінансових систем.

ВИСНОВКИ

У дисертації представлено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової задачі, що виявляється в розробці науково-методичних підходів та рекомендацій до реструктуризації фінансової системи України в контексті глобалізації.

За результатами дисертаційного дослідження зроблено наступні висновки:

1. Фінансова система – це механізм, що поєднує фінансові відносини між різними суб'єктами, а також інститути, що їх обслуговують. Визначено, що під фінансовою системою слід розуміти сукупність фінансових інститутів, у процесі взаємодії яких виникають фінансові відносини, що забезпечують перерозподіл фондів фінансових ресурсів між суб'єктами господарювання, державою та домогосподарствами на внутрішньому і зовнішньому ринках.

2. В результаті аналізу виявлено і систематизовано коло основних проблем вітчизняної фінансової системи, що стримують повноцінну її інтеграцію у глобальний фінансово-економічний простір, та потребують якнайскорішого вирішення: складна організаційно-управлінська структура, яка включає занадто велику кількість державних установ-регуляторів; відсутність послідовної та системної державної політики у сфері регулювання фінансових ринків; невисока капіталізація вітчизняного фондового ринку; суттєві диспропорції у рівні розвитку окремих секторів фінансового ринку (домінування банківської системи) та загальна слабкість їх розвитку; диспропорції у структурі доходів та витрат домогосподарств; недостатньо зважені дії в процесі лібералізації ринків для резидентів інших країн; фактична неготовність України до участі у міжнародній фінансовій системі; великий дефіцит платіжного балансу, зростаючий державний борг.

3. Модель світової фінансової системи та більшості національних фінансових систем не відповідають вимогам глобалізації. Це обумовлено рядом суперечностей у світовому економічному розвитку, до яких відносять механічне перенесення економічних та фінансових моделей розвинених країн світу на менш розвинені, невиправдано широке використання зовнішніх джерел фінансування, прискорення міжнародного руху капіталу. Головними факторами, що визначають напрямки майбутнього розвитку світової фінансової системи, є глобалізація та подолання наслідків світової фінансової кризи.

4. В роботі доведено, що Україна має дуже високий рівень залежності від зовнішніх відносин, причому ця залежність зростає. Неминучість перебудови світової фінансової системи, критична маса проблем у самій фінансовій системі України обумовлюють необхідність комплексної перебудови фінансової системи України з урахуванням її інтеграції у світовий фінансовий та економічний простір.

5. Виявлено існування суттєвих диспропорцій у структурі доходів та витрат домогосподарств та порушення зв'язку між продуктивністю праці та винагородою за неї. Викривлена структура доходів домогосподарств (з високою питомою вагою соціальних трансфертів) створює реальну загрозу порушення роботи фінансової системи та спотворювання макроекономічних пропорцій. В той же час зростання частки заробітної плати та скорочення соціальних трансфертів у доходах домогосподарств дозволить досягти комплексного позитивного ефекту на розвиток кожної

зі складових фінансової системи, починаючи від фінансів домогосподарств і закінчуючи фінансами суб'єктів господарювання та державних фінансів.

6. Доведено, що з урахування домінуючої ролі банківської системи України у фінансовому секторі її реструктуризація є перспективним напрямком модернізації вітчизняної фінансової системи. Вказано на необхідність прискорення процесу запровадження Базель II в Україні, оскільки в протилежному випадку може суттєво ускладнитися доступ українських банків на міжнародний ринок капіталу, що в свою чергу негативно вплине на стан всіх інших суб'єктів фінансової системи. Визначено, що основною ланкою, яка потребує вдосконалення, є побудова комплексної системи управління ризиками у банківських установах, що дозволить протистояти загрозам системної кризи та забезпечити ефективність ліквідації наслідків окремих інцидентів за участю як інсайдерів, так і третіх осіб.

7. Визначено, що перспективним напрямком реструктуризації системи державного регулювання та нагляду є створення єдиного регулятора фінансової системи України (мегарегулятора). Це дозволить уникнути протиріч в системі державного регулювання і контролю у сфері фінансів та створить надійний базис для успішної інтеграції України у світову фінансову систему.

8. З'ясовано, що створення мегарегулятора має бути поетапним процесом, на кожному із етапів якого потрібно проводити аналіз поточної ситуації у фінансовій системі, що дозволить мінімізувати негативні шоки, пов'язані із зміною парадигми державного регулювання. Також вказано на те, що мегарегулятор має бути створений як новий державний орган, а не шляхом розширення повноважень вже існуючих органів. Основними принципами його роботи мають бути: ефективність, прозорість, адекватність, неупередженість, відповідальність, обачність, безперервність та оперативність, конфіденційність, комплексність і системність.

9. Обґрунтовано необхідність підпорядкування ринків фінансових послуг вирішенню найбільш важливих проблем економічного розвитку країни. Потрібно стимулювати укрупнення фінансових посередників та підвищувати рівень капіталізації фінансових установ задля зростання їх конкурентоспроможності. Важливим є і посилення контролю з боку регулюючих органів за організацією, ліцензуванням діяльності професійних учасників ринків фінансових послуг.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Дмитренко Д. М. Україна у контексті світової фінансової системи / Д. М. Дмитренко // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2008. – № 3. – С. 113–118 (0,3 друк. арк.).
2. Дмитренко Д. М. Необхідність перегляду базових принципів угоди Базеля II з урахуванням наслідків світової фінансової кризи / Д. М. Дмитренко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. пр. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2009. – Випуск 27. – С. 238–242 (0,5 друк. арк.).

3. Дмитренко Д. М. Принципові підходи до реструктуризації фінансової системи України / Д. М. Дмитренко // Вісник Української академії банківської справи – 2009. – № 2 (27). – С. 30–35 (0,4 друк. арк.).
4. Дмитренко Д. М. Проблеми і перспективи становлення банківської системи України / Д. М. Дмитренко // Державна безпека України : зб. наук. пр. – 2010. – № 18. – С. 87–94 (0,8 друк. арк.).
5. Дмитренко Д. М. Світова фінансова криза в контексті теорії “довгих хвиль” / Д. М. Дмитренко // Європейські перспективи – 2010. – № 1. – С. 54–59 (0,5 друк. арк.).
6. Дмитренко Д. М. Роль фінансів домогосподарств у фінансовій системі України у контексті глобалізації / Д. М. Дмитренко // Вісник Української академії банківської справи – 2010. – № 1 (28). – С. 18–22 (0,6 друк. арк.).
7. Дмитренко Д. М. Фінансова глобалізація: напрями реструктуризації фінансової системи України / Д. М. Дмитренко // Європейські перспективи – 2010. – № 2. – С. 17–26 (0,7 друк. арк.).
8. Козьменко О. В. Тенденції розвитку світових фінансів та їх врахування при реструктуризації фінансової системи України / О.В. Козьменко, Г. В. Кравчук, Д. М. Дмитренко // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 2 (52). – С. 336–338. (0,3 друк. арк., особисто автора – 0,1 друк. арк. *Особистий внесок: визначення підходів до вирішення проблеми державного регулювання фінансових ринків*).
9. Дмитренко Д. М. Методичні підходи до оцінки рівня залежності національної фінансової системи від зовнішніх факторів / Д. М. Дмитренко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. пр. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. Випуск 28. – С. 227–236 (0,4 друк. арк.).
10. Бондаренко Є. П. Механізм державного регулювання ринку фінансових послуг / Є. П. Бондаренко, Д. М. Дмитренко // Вісник Української академії банківської справи – 2010. – № 2 (29). – С. 38–42 (0,4 друк. арк., особисто автора – 0,2 друк. арк. *Особистий внесок: обґрунтування необхідності реформування системи державного регулювання ринку фінансових послуг*).

Публікації в інших виданнях

11. Дмитренко Д. М. Регіональна політика України: економіко-правовий аспект / Д. М. Дмитренко // П'яті юридичні читання. Проблеми верховенства права: теорія і практика : зб. тез доповідей / Матеріали міжнародної наукової конференції 23–24 квітня. – К., 2009. – С. 453–457 (0,08 друк. арк.).
12. Дмитренко Д. М. Оцінка залежності національної фінансової системи від зовнішніх факторів. Методичні підходи // Теорія і практика сучасної економіки : матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції : у 2 т. / Черкаський державний технологічний університет. – Черкаси : ЧДТУ, 2010. – Т. 1. – С. 51–53 (0,1 друк. арк.).
13. Гриценко Л. Л. Роль банківського сектору при фінансуванні та реалізації концесійних проектів / Л. Л. Гриценко, Д. М. Дмитренко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. тез доповідей XII Всеукраїнської науково-практичної конференції (12-13 листопада 2009 р.) : у 2 т. / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи

- Національного банку України”. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2009. – Т. 2. – С. 20–21 (0,08 друк. арк., особисто автора – 0,04 друк. арк. *Особистий внесок: визначення головних чинників, що перешикоджають активізації банківського інвестування в концесійні інфраструктурні проекти*).
14. Дмитренко Д. М. Угода Базель II після світової фінансової кризи / Д. М. Дмитренко // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика : зб. тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (27–28 травня 2010 р.) : у 2 т. / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2009. – Т. 2. – С. 64–66 (0,08 друк. арк.).
 15. Дмитренко Д. М. Реструктуризація фінансової системи України під впливом глобалізації // Матеріали міжнародної наукової конференції “Шості юридичні читання”, 22–23 квітня, м. Київ. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2010. – С. 214–215 (0,08 друк. арк.).
 16. Корнєв М. В. Фінансова економіка в соціально-економічній типології країн / М. В. Корнєв, Д. М. Дмитренко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. тез доповідей XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (28-29 жовтня 2010 р.) : у 2 т. / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. – Т. 2. – С. 99–101 (0,10 друк. арк., особисто автора – 0,05 друк. арк. *Особистий внесок: визначення чинників виникнення дисонансу в розвитку організаційної та інституційної структур сучасної економіки*).

АНОТАЦІЯ

Дмитренко Д.М. Реструктуризація фінансової системи України під впливом глобалізації. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит. – Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”, Суми, 2010.

Дисертаційна робота присвячена розвитку теоретичних і методичних основ реструктуризації фінансової системи, розробці методичних підходів і практичних рекомендацій, направлених на розвиток фінансової системи країни.

На основі систематизації досліджень вчених з даної проблематики поглиблено теоретичні основи щодо реструктуризації фінансової системи в контексті глобалізації, виокремлено проблемні моменти в поточній організації фінансової системи України, досліджено досвід розвинених країн. У роботі визначено сутність та складові фінансової системи країни. Обґрунтовано необхідність реструктуризації фінансової системи України та розроблено теоретико-методичні підходи до забезпечення ефективної реструктуризації фінансової системи України. Досліджено особливості державного регулювання фінансової системи України та запропоновано підходи до його удосконалення шляхом створення єдиного органу державного регулювання фінансової системи країни. Запропоновано

науково-методичне забезпечення процесів адаптації банківської системи України до вимог Базель II. Зауважено на необхідності реформування ринку фінансових послуг як важливої складової реструктуризації фінансової системи України та запропоновано перелік заходів щодо реструктуризації ринку фінансових послуг України. Практична перевірка авторських пропозицій щодо реструктуризації фінансової системи України та окремих її складових здійснена в конкретних установах і організаціях.

Ключові слова: фінансова система, реструктуризація, фінанси, глобалізація, мегарегулятор, ринок фінансових послуг, банківський нагляд, Базель II.

АННОТАЦІЯ

Дмитренко Д.Н. Реструктуризация финансовой системы Украины под воздействием глобализации. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – Деньги, финансы и кредит. – Государственное высшее учебное заведение “Украинская академия банковского дела Национального банка Украины”, Сумы, 2010.

Диссертация посвящена исследованию теоретико-методических подходов к реструктуризации финансовой системы Украины под воздействием глобализации. В работе раскрыта экономическая сущность финансовой системы, выявлены ее составляющие и их функции. Предложено авторское понимание сути финансовой системы. Исследована система государственного регулирования финансовой системы Украины. Проанализировано современное состояние финансовой системы Украины. Выявлены основные проблемы, мешающие ее эффективному функционированию и развитию, обоснована необходимость ее реструктуризации.

Исследован опыт развитых стран в организации национальных финансовых систем, выявлены особенности и общие черты. Проведен анализ тенденций развития мировой финансовой системы, сделан вывод о неизбежной перестройке мировой финансовой системы и указаны направления, в которых будет осуществляться данная перестройка.

В диссертационном исследовании определен уровень внешней зависимости финансовой системы Украины на базе разработанных методических подходов к такого рода оценке. Исследование показало, что Украина является очень зависимой от внешних источников, что подтверждает тезис об активном участии нашей страны в глобализационных процессах.

На основании исследований, проведенных в работе, предложены теоретико-методические подходы к реструктуризации финансовой системы Украины, акцент сделан на управлении государственными финансами, финансами домохозяйств, оптимизации работы банковской системы и рынка финансовых услуг в целом.

В диссертационном исследовании автор обосновывает необходимость усовершенствования научно-методического обеспечения процессов адаптации банковской системы к требованиям Базель II.

В работе обоснована необходимость изменения государственного регулирования финансовой системы Украины и предложены теоретические подходы к такого рода изменениям. Автором предложено создание единого органа государственного регулирования финансовой системы Украины – мегарегулятора, проанализированы положительные и отрицательные моменты таких новаций, разработана базовая концепция мегарегулятора финансовой системы Украины, включающая в себя его цель, функции, принципы работы, структуру, особенности формирования руководящих органов, их подотчетность, а также финансирование.

Автором обоснована необходимость реформирования рынка финансовых услуг. Выявлены базовые проблемы данной составляющей финансовой системы и предложены пути их устранения.

Ключевые слова: финансовая система, реструктуризация, финансы, глобализация, мегарегулятор, рынок финансовых услуг, банковский надзор, Базель II.

SUMMARY

Dmytrenko D.N. Restructuring of the financial system under the influence of globalization. – Manuscript.

Thesis for the degree of Candidate of economic sciences in specialization 08.00.08 – Money, finance and credit. – State higher educational institution “Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine”, Sumy, 2010.

The thesis is devoted to the improvement of theoretical and methodical foundations for the restructuring of the financial system, methodical approaches and practical recommendations for the development of the country’s financial system.

The thesis studies the theoretic fundamentals of the financial system and its organization. The research develops complex approaches to the restructuring of the Ukrainian financial system.

Based on the systematization of scientific research regarding this issue the thesis develops a theoretical basis for the restructuring of the financial system in the context of globalization, investigates the problems in the current organization of the financial system of Ukraine, and studies the experience of the developed countries.

It explains the necessity of restructuring of the financial system of Ukraine and develops theoretical and methodical approaches to the provision of an efficient restructuring of the financial system of Ukraine. It studies the peculiarities of the state regulation of the financial system of Ukraine and offers ways to improve it by creating a single regulatory authority of the financial system’s state regulation. It also examines the scientific provisions for the adaptation of the Ukrainian banking system to the Basel II requirements. The thesis underlines the importance of the reformation of the financial services market as a part of restructuring of the Ukrainian financial system and offers recommendations for the restructuring of the Ukrainian financial services market. The practical verification of the author’s proposals regarding the restructuring of the Ukrainian financial system and its components has been carried out in the real institutions and organizations.

Key words: financial system, restructuring, finance, globalization, megaregulator, financial services market, banking supervision, Basel II.

Відповідальний за випуск
доктор економічних наук, доцент
Козьменко Ольга Володимирівна

Підписано до друку 21.12.2010.
Формат 60x90/16. Обл.-вид. арк. 0,9.
Гарнітура Times. Тираж 100 пр.

Державний вищий навчальний заклад
“Українська академія банківської справи
Національного банку України”
40000, м. Суми, вул. Петропавлівська, 57.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції: серія ДК № 3160 від 10.04.2008

